

Türk Nöroşirürjisi Nereye Gidiyor? Bir Kişisel Yorum Yazısı

Bu yazı hem ülkemizde nöroşirürji nereye gidiyor sorusuna yanıt aramak, hem de buna bazı çözümler önermek için yazılmıştır.

Doğrusu böyle bir yazı yazma hakkını kendisinde nasıl buldu diyenler olabilir. Bu nedenle kendimi bir otobiyografide -yoksa CV mi demeliydim?- olmayan şekilde tanıtmalıyım. 1978 de nöroşirürji ile tanıştım. O yıllardan başlayarak kongre, kurs, bilimsel oturumların sürekli bir müdavimi oldum. 30 yılda bu tavrımda pek değişiklik olmadı. Son 5 yıla dek tüm bilimsel toplantılarda notlar tutmuşumdur. Bunları arşivlemek, sonuçlar çıkarmak ve dergi ve kitaplardaki verilerle karşılaştırmak kendi kendine öğrenme yöntemimin bir parçası olmuştur. Artık son yıllarda not tutmuyorum. Son 10 yılda özellikle ülkemizdeki mezuniyet sonrası nöroşirürji eğitimine katkım olduğunu söyleyebilirim. Nöroşirürjiyi –bazı dallarını daha fazla olmak üzere- bu otuz yıl içinde yeterince tanıdığımı, hatta bazı uygulamalarında ustalaştığımı söyleyebilirim. Bunun yanısıra Türk Nöroşirürji topluluğunun çoğunu da tanımak fırsatı buldum. İsim belleğim çok iyi olmadığından bazen isimleri karıştırdım. Dernek yönetiminde olduğum son iki yılda bu tanışıklığım daha da artmıştır.

Türk Nöroşirürjisinin günümüzdeki durumu ile ilgili olumlu ve olumsuz değerlendirmelerime gelince:

1- Ülkemizde nöroşirürji uygulamaları, gelişmiş ülkelere yakın düzeydedir. Ancak ülkemizde nöroşirürjinin sorunları artmaktadır, nöroşirürji kurumsallaşamamıştır.

Batı ülkelerinde ABD ve Avrupa'da hangi ameliyatlara veya uygulamalar yapılabiliyorsa bizde de –çoğu hastanemizde- yapılabilmektedir. Bunun birinci nedeni batı ülkelerinde eğitim almanın bizim akademisyenlerimiz arasında bir gelenek olmasıdır diyebiliriz. Bu nedenle bizden önceki kuşaklara, hocalarımıza çok şey borçluyuz. Onlar sayesinde en modern teknikleri sıradan teknikler gibi öğrendik ve uyguladık. Zaman zaman kendimizi batı ile kıyaslayan ve onlarla yarışan tavırlarımız bizi onların düzeyine getirmiştir. Nitekim ülkemiz yayın sıralamasında ilk 10 içinde yer almaktadır.

Artık genç arkadaşlarımızın birçok alanda yurt içinde merkezlerde ileri teknolojileri görme, uzmanlık sonrası eğitim –fellowship- yapma süreci başlamıştır. Toplantılarımızda yabancı konuşmacılardan alacak şeylerimiz de azalmıştır; hatta yabancı

konuşmacılara gereksinimiz –eğitim anlamında kalmamış gibidir.

Ancak ABD ve Avrupanın pek çok öncü merkezlerinde eğitim alan Türk bilim insanlarının çok az bir yüzdesi bu tecrübelerini kurumsal faaliyete dönüştürülebilmiştir. Türk Bilim İnsanlarının bir kısmının, edindikleri bilgi ve becerileri ağırlıklı olarak kendilerine saklamaları ve ülkenin menfaatlerini belki de şahsi menfaatlerinin gerisinde görmüş olabileceklerini söylemek ürkütücü, belki de yersiz bir düşünce diyebiliriz. *Ancak bencilliği ve gösterişi değil, yetenekleri, yaratıcılığı teşvik eden, bilgiyi ve görgüyü paylaşmayı, hizmet aşkını ve yardımlaşmayı yücelten bir bilim kültürünün yaratılamamış olması akla başka neyi getirebilir ki?*

Ne yazık ki harcanan tüm çabalar bir dönemin ülkesel süpermenlerini yaratmaktan öteye sonuç doğuramamıştır. Kısacası kurumsallaşmış başarılar imza atılamamıştır. Örneğin ülkemizde halen bir Ulusal Nörotravma Veri Bankası yoktur, bir Ulusal Nöroonkoloji Enstitüsü kurulamamıştır, ileri nörolojik bilimler alanında dünya ile rekabet edecek araştırma enstitüleri yoktur?

Pek çoğumuzun bu sorulara cevabı yeterli kaynak, ödenek, kurumsal destek, siyasi destek vb. olmayışı diye sıralanabilir. Pek tabi ki bu nedenleri sıralayanlar haksız sayılmazlar. Ancak pek çok kurumun sadece sosyal tesisleri için harcadığı kaynaklar, bir enstitünün teknik altyapısını oluşturmaktan daha mı az yekün tutmaktadır? Kaynak kullanımının öncelik sıralamasına da mı kurumların yöneticileri/siyasiler karar vermektedir? Kurumsallaşma ve mali yönünü ve ülkenin geçmişte başından geçen siyasi ve ekonomik krizleri bir kenara bırakalım, kurumsallaşamamış olmamızın bireysel ihmallere dayalı nedenleri yok mudur? Kuşkusuz ki böylesine büyük bir sorumluluğu tek bir kişinin omuzlarında taşıyabilmesi olanaksızdır. Bu sorumluluğu yerine getirebilmek için yetişmiş insan gücüne, farklı disiplinlerle birlikte çalışabilme yeteneğine, dogmalardan arınmış beyinlere ve şahsi ihtiraslardan çok kurumsal başarılar susamış insanlara ihtiyaç vardır. Peki yetişmiş insan gücümüz ihtiyacın neresindedir? Diğer yönüyle ihtiyacımız olan insan gücünü yetiştirmek için izlenen yol kusursuz mudur? Bu ülkede neden bilim insanı kadroları rekabete ve liyakata dayalı bir seçime açılmamaktadır? Kuşkusuz ki yetişmiş insan gücü ve rekabet; bazılarının özlemi, bazılarının ise kabusudur. İnternet üzerinden araştırınız; pek çok az

gelişmiş ülkenin bilim üreten kurumlarının açtıkları bilim insanı pozisyonlarını tüm dünyaya duyurduklarını ve rekabete ve liyakata dayalı bir yarışta desteklediklerini göreceksiniz. Ülkemizin temel sorunlarından biri de bu rekabet temelli seçim ortamını yaratamamış olmak değil midir?

2- Bilim ve teknolojideki hızlı yükseliş bizi şaşkına çevirmiştir. Bilim ve teknolojiye ayak uydurmakta güçlük çekmekteyiz.

Belli ilgi alanlarının taraftar ya da hasta kaybedişi hiç bir dönemde bu kadar hızlı olmamıştır. Vasküler cerrahi bunlar arasında sayabiliriz. Spinal cerrahideki ilgi artışı da garip tepkimelere yol açmış, tüm spinal ağrıları cerrahiyle giderebileceğini iddia eden meslektaşlarımız türemiştir.

Bu bağlamda Türk Nöroşirürjisi dünyadaki ve ülkemizdeki olumlu ve olumsuz gelişmelerden hızla etkilenmektedir.

Günümüzde bilimin ve teknolojinin akıl almaz bir ivmeyle ilerleyişi ile birlikte, tıp bilimi bir tıp endüstrisine yön verir olmaktadır. Bilim insanı hekimler bu endüstrinin lideri olmaktadır. Bu bilince erişmiş olmalıdırlar. Türk Nöroşirürjisinin değerli hekimleri bu yap-boz'un neresindedir? Hangi ulusal endüstriye yön vermektedirler?

Biz bazı gerçekleri görmezden geliyoruz. Sığınmaya alıştığımız pembe bir tablo var. Kime sorarsak soralım, yetenekli ve pek cevval cerrahlarımızın olduğu tartışılmaz. Hatta öyle akıl almaz fikirlerimiz ve teorilerimiz var ki; hemen hemen çözüm üretemeyeceğimiz hiç bir konu yok. Dünyanın geri kalan bilim insanlarının, gecesini gündüzüne katıp sorumluluklarını yerine getirmeye çalışan gerçek hekimlerin çabalarının ne önemi var? Biz herşeyin mükemmelini biliyoruz. Bunun hiç bir anlamının olmadığını farkına varamamız dışında. Oysa sadece şu soruyu bile kendimize sordüğümüzde gerçeğin ta kendisi ile karşılaşabilmek saniyelerimizi alır. Ülkemize acaba son 10 yılda, gelişmiş ülkelere kaç yabancı nöroşirürjiyen herhangi bir konuda eğitim almaya gelmiştir?

3- Yeni uygulamayla getirilen sağlıkta dönüşüm politikaları nöroşirürjiyi de olumsuz etkilemektedir/ etkileyecektir.

Şu anki hükümetin uygulamaya soktuğu ve sokmaya çalıştığı sağlık yasaları bizleri de büyük bir gelecek kaygısına itmektir. Eğitim hastaneleri,

üniversite hastaneleri, eğitim vermeyen devlet hastaneleri ve özel hastanelerde çalışanlar yeni sağlık uygulamalarının ve yasalastırılmak istenen tam gün yasasının olumsuz yüzünden büyük kaygı duymaktadır. Hatta bir depresyon içinde oldukları söylenebilir. Bu ortam nöroşirürji eğitimi, araştırmaları ve yayınları da olumsuz etkileyebilecektir. Eğitim klinikleri geçinme derdine düşecek değerli eğitmenlerini kaybedecek olursa Türk Nöroşirürjisi de büyük bir sarsıntı geçirecektir.

Yasa koyucuların bu kaygılara sahip olmadıklarını düşünüyorum. Büyük bir kargaşa yaratacaklarını ve oluşturdukları yeni kaos ortamının uzun sürede durulmayacağını tahmin ediyorum.

4- Bilimsel araştırma sayısı yetersizdir.

Türk Nöroşirürjisi yayın üretmektedir, ancak bilim üretebildiği tartışmalıdır. Çünkü asıl önemli olan, etki gücü yüksek, bilim ve teknolojiye yön verebilecek, klinikte mevcut tedavi protokollerini değiştirebilecek kaliteye sahip yeterli yayın sayısına ulaşmaktır.

Kanımcı ülkemizde akademik yükseltmeler dışında araştırmaya yeterli önem verilmemektedir. Neredeyse “doçentlik sınavları olmasa araştırma ve yayın yapılmayacak” demek bile mümkündür. Bunun nedenlerine bakacak olursak:

Gerek devlet yetkilileri, gerekse üniversitelerimiz, araştırma sayısını arttırıcı yeterli önlem almamaktadır. Düzgün bir araştırma için maddi kaynaklara gerek vardır. Üniversite öğretim üyelerinin ana görevlerinden birisinin araştırma yapmak olduğu bile unutulmuş gibidir. Ancak bizim bu özürlerle yetinmemiz doğru mudur?

Uzmanlık tezlerinin son yıla sıkıştırılarak ve retrospektif bir klinik seri taraması ile bitiriverilmesi klinik şeflerinin ve anabilim dalı başkanlarının suçu değil midir? Araştırma tekniklerinin çok iyi bilinmemesinin sorumlusu da yine o klinikte çalışan eğiticiler değil midir? Ekip çalışması yapmayı sevmememiz, sonuçları değerlendirmek için bilimsel yöntemler kullanmaktan hoşlanmamız vb birçok başka neden de sıralanabilir.

Sonuç olarak ülkemizde araştırma sayısı azdır. Bunu arttırmak için önlemler alınmalıdır.

5- Tıp etiğine aykırı davranışlar artmıştır.

Bu etik kelimesini çok sevdi. Eskiden kullandığımız ahlaksızlık, sahtekarlık kelimelerine

göre daha gizemli bir hava da veriyor konuşmalarımıza. Daha bilmiş gibi de görünüyoruz “etik dışı” demekle. Ancak ben de gerçek kelime anlamını düşünerek bunu kullanmaya devam edeceğim.

Gerçekten ülkemiz nöroşirürjiyenleri arasında tıp etiğine aykırı davranışlar artmıştır. Örnek mi?

En büyük kök hücreci bizden çıkmamış mıdır? Ülkemizdeki tüm paraplejik ve hemiplejikler kapısında sıraya girmemiş midir?

En düşük komplikasyonu olanlar –ya da garantili-ameliyat yapan hekimler aramızda değil midir? Hatta sürekli medya araçları ile bel fitiğinde kapalı ameliyat vb söylemleri büyük bir reklam kampanyasına dönüştüren meslektaşlarımız yok mu? Oysa Harvard usulü mikrodiskektomi reklamı henüz bitmişti.

Mekanik bel ağrılarında 12-16 adet vida yerleştirmeyi öneren –hatta bunu filmler üzerinde işaretleyerek imza atmayı da seven- meslektaşlarımız yok mudur?

Bu davranışların nedenlerini sadece ekonomik kaygılara bağlamak zordur. Bilimsel sonuçları değerlendirme yeteneği olmamak (???), ödül kazanma arzusu, ünlü olma isteği, paranoya, kişilik bozukluğu vb nedenler de sayılabilir.

6- Türk Nöroşirürjisinin gücünü bölmeye çalışanlar vardır.

Doğrusu son yıllarda bir başka dernek kurarak böyle bir girişim olmuştur. Bazı yandaşları da olmuştur. Ancak bu yandaşları iki gruba ayırmak gerekir: (1) Gerçekten TNDer den ve yönetimlerinden hoşlanmayanlar. Bu kişiler Türk Nöroşirürji Derneği yönetimi kendilerine bırakılırsa bu ayrılıkçılığı bırakacaklardır. (2) Diğerleri ise kendilerine bir toplantıda konuşma teklif edildiği için bu derneğe gidenler.

Sorunlardan söz edip çözüm getirmemek sorunun bir parçası olmaktır. Kişisel çözüm önerilerimi yine bu 6 maddeye göre sıralamaya çalışacağım:

1- Türk Nöroşirürjisini uluslararası ortamda daha üst sıralara taşımak gereklidir.

Öncü kuşaklarımızın, hocalarımızın öğretilerini geliştirmek ve modern nöroşirürjiyi tüm ülkede yaygınlaştırmak için yapılacaklar vardır:

a) Kurumsallaşmayı ön plana almak ve bu konuda

çok çaba göstermek gereklidir. Bunun için ekip çalışmalarına, güçlerin birleştirilmesine ve birlik içinde davranmaya ihtiyacımız vardır.

b) Asistan eğitimi için ve yeterli kurulumuzun gösterdiği temel kriterleri uygulamak için koşullar zorlanmalıdır.

c) Ülkemizde nöroşirürjiyen sayısı fazladır. Bunun daha da artırılması gelecekte mutsuz veya endikasyon dışı işlemler yapan uzmanların sayısını arttıracaktır. Bu konuda resmi makamların uyarılması yanında büyük kliniklerinin asistan olmadan veya az asistanla rutin uygulamalarını yerine getirmesi için çaba göstermesi gereklidir.

d) Araştırma ve yayın her üniversite öğretim üyesinin ve eğitim hastanesi çalışanının birinci görevi olmalıdır.

e) Modern nöroşirürji için yeterli koşulları olmayan hastanelere atamaların durdurulması veya bu hastanelerdeki koşulların yeterli hale getirilmesi için resmi kurumların uyarılması için çalışmalar yapılmalıdır.

2- Bilim ve teknolojideki yeni sıralamalara uyum göstermek gerekir.

a) Endo vasküler cerrahi konusunda ilgi arttırılmalı ve bu konuda çalışmak isteyenlerin önü açılmalıdır.

b) Ağrı cerrahisi ve perkutan ağrı uygulamaları –her ne kadar bir cerrahi sayılmasa da – ilgiyi arttırmamız gereken bir diğer alandır.

3- Sağlıkta dönüşüm politikalarına karşı mücadele gereklidir.

Hükümetin yeni sağlık yasalarını gözden geçirmesini beklemek bir hayalcilik olacaktır. Ancak bizler bu yasalara karşı çıkmak zorundayız. Burada Türk Tabipler Birliğinin ve Türk Nöroşirürji Derneği'nin bir sivil toplum örgütü olarak yapabileceklerini tekrar gözden geçirmesi gerekir.

4- Bilimsel araştırma sayısını arttırmak gerekir.

a) Uzmanlık tezlerinde iyi dizayn edilmiş araştırmalar –mümkünse deneysel çalışmalar- şart koşulmalıdır.

b) Araştırma projeleri için kaynak yaratılması gereklidir. Eğitim klinikleri yurt dışı ve yurt içi proje desteklerini incelemeli, bunlara başvuru için profesyonel yardım almalıdır. Çok küçük te olsa Türk Nöroşirürji Derneği'nin araştırma proje desteğine

geçtiğimiz yıl içinde sadece 2 proje başvurusu olmuştur. Oysa bu destekler bültenlerimizde ve web sayfamızda sürekli duyurulmaktadır.

c) Eğitim klinikleri araştırma için zaman zaman asistan veya uzmanlarının belli sürelerde rutin klinik çalışmadan ayrılmasına izin vermelidir.

d) Araştırma bir ekip çalışmasıdır. Bunu benimsemek için klinik şefleri ve anabilim dalı başkanlarına önemli roller düşmektedir.

e) "Araştırma nasıl yapılır?" eğitimi için Türk Nöroşirürji Derneği kurslar düzenlemektedir. Bazı üniversitelerde de benzer eğitim olanakları vardır. Genç araştırmacıların bunlara katılması teşvik edilmelidir.

f) Derneğimizin ileri öğretim ve eğitim gruplarının çok merkezli, randomize, kontrollü klinik araştırmalar için öncülük yapması, bu tip araştırmalar için projeler üretmesi gereklidir. Gruplar ancak bunu yaptıklarında fonksiyonlarını tam olarak yerine getirmiş olacaklardır. Artık kongrelerimizde retrospektif klinik seriler yerine ileriye dönük, kontrollü, randomize çalışmaların sunulmasını sağlamak zorundayız.

5- Tıp etiğine aykırı davranışlara karşı mücadele gerekir.

Bu mücadelenin bir kısmı hukuksal çerçevede olacaktır. Ancak bizler etik dışı uygulamaları teşhir edici, bu meslektaşlarımızı uyarıcı bir tavır içinde olmak zorundayız. Derneğimizin etik kurulu ve disiplin kurulunun da bunlara karşı duyarlı olması şarttır.

6- Türk Nöroşirürjisinin gücünü bölmek yanlıştır.

Doğrusu ülkemiz kendilerinin iddia ettiği gibi ikinci bir derneği kaldıracak durumda değildir. ABD deki AANS/CNS uygulaması benzeri bir dernekleşme söylencesi ülkemiz koşullarına uyarlanamayacak bir durumdur. Bu ikinci dernekçi dostlarımız hızla kararlarını değiştirmeli ve Türk Nöroşirürjisinin yukarıda sıraladığım daha önemli sorunlarına eğilmek için bizlerle birlikte çalışmalıdırlar.

Sonuç olarak bencilliği ve gösterişi değil, yetenekleri, yaratıcılığı teşvik eden, bilgiyi ve görgüyü paylaşmayı, hizmet aşkını ve yardımlaşmayı yücelten bir kültürü yaratmak zorundayız. Türk Nöroşirürjisine daha aydınlık ve daha başarılı günler dileyerek yazıma son veriyorum.